

Gustaw Bychowski
fot. Ryszard Horowitz

Psychoanaliza w cieniu wojny i Zagłady

Polacy – Żydzi – Niemcy

Polsko-niemiecka
konferencja na International
Psychoanalytic University

Berlin, 6 – 8 września 2018

II. Konferencja międzynarodowego projektu badawczego:

Psychoanaliza w cieniu wojny i Zagłady Polacy – Żydzi – Niemcy

Miejsce:

International Psychoanalytic University Berlin, Stromstrasse 1,
10555 Berlin

Współpraca:

International Psychoanalytic University, Berlin, Uniwersytet Pedagogiczny
Kraków. Alexander von Humboldt-Stiftung Bonn

Kierownictwo naukowe:

Prof. dr Ewa Kobylińska-Dehe, PAN, IPU Berlin

Prof. dr Paweł Dybel, UP Kraków

W drugiej konferencji poświęconej dziejom psychoanalizy w Polsce, w polsko-żydowsko-niemieckim kontekście kulturowym uwzględnimy różne perspektywy. Przede wszystkim chcemy opowiedzieć o losach polsko-żydowskich psychoanalityków, psychiatrów i ich pacjentów w czasie wojny, Zagłady, ucieczki i emigracji. Będziemy rozmawiać o sposobach radzenia sobie z tymi doświadczeniami z perspektywy psychoanalitycznej, w wymiarze indywidualnym i społecznym. Postawimy pytania, czy i jak wpłynęły one na przekształcenie samej metody psychoanalitycznej. Zastanowimy się nad rolą, jaką odegrała psychoanaliza w kształtowaniu się powojennych i współczesnych form pamięci zbiorowej.

Zgodnie z projektem badawczym leżącym u podstaw naszej konferencji, nacisk zostanie położony na pracę pochodzących z Polski psychiatrów i psychoanalityków, a także na polskie dyskursy dotyczące tych traumatycznych doświadczeń.

Podjęcie pracy żałoby nad eksterminacją Żydów i praktycznie ich zniknięciem z Polski, nad marginalizacją mniejszości narodowych, nad wyniszczeniem inteligencji, nad ofiarami wojny domowej i stalinizmu, nad masowymi przesiedleniami i utratą domu, to zadanie jakie ciągle stoi przed polskim społeczeństwem. O nieprzepracowaniu tych traum świadczy rosnąca dzisiaj aktywność ugrupowań skrajnie nacjonalistycznych, oraz szerzące się postawy wykluczenia wobec wszelkich form inności i obcości.

Przez wiele lat nikt nie zajmował się traumatycznymi doświadczeniami totalitaryzmów dwudziestego wieku. Również w świecie zachodnim nie poruszano ich w dyskursach społecznych i milczano o nich w gabinetach psychoanalityków.

Pytania o powrót tego, co wyparte i o potencjał humanizmu w psychoanalizie wobec wyzwań zakłóconej na nowo równowagi świata zakreślają horyzont naszych wędrujących konferencji. Wyruszyliśmy z Krakowa w 2017 roku, spotykamy się w Berlinie w roku 2018 i skończymy naszą podróż w Warszawie w 2019 roku. Wielu referentów naszych konferencji zbliża się do poruszanych tematów, pokazując pojedyncze ludzkie losy i miejsca, w których miały one miejsce. Ten sposób zbliżenia miał prawdopodobnie na myśli młody Koreańczyk, kiedy na pytanie, dlaczego wyruszył w długą drogę do Auschwitz, odpowiedział: „Aby zrozumieć Europę”.

Czwartek, 6 września 2018

- 18.00** **Otwarcie konferencji**
Ewa Kobylińska-Dehe, International Psychoanalytic University, Berlin
- Przywitanie**
Martin Teising, Rektor International Psychoanalytic University, Berlin
Paweł Dybel, Uniwersytet Pedagogiczny, Kraków
- Wykłady otwarte**
- Uhistorycznienie Holocaustu – problem sensu doświadczenia historycznego**
Jörn Rüsen (Bochum)
- Psychoanaliza jako krytyczna teoria dziejów. Przykład Polski**
Andrzej Leder (Warschau)
- Przyjęcie**

Piątek, 7 września 2018

Wojenne i powojenne losy psychoanalityków z Polski (I)

- 09.00** **Prowadzenie:** L. M. Hermanns
- Cudowne Ocalenie. Pamiętnik Romana Markuszewicza z czasów wojny 1941 – 1944**
Paweł Dybel (Kraków, Warszawa)
- (Nie) pamięć o eksterminacji psychicznie chorych w Polsce**
Mira Marcinów (Warszawa), Filip Marcinowski (Warszawa)
- Daniel Fajnsztajn – między psychoanalizą i etnografią w getcie wileńskim**
Karolina Szymaniak (Wrocław, Warszawa)

11.00 **Przerwa na kawę**

Wojenne i powojenne losy psychoanalityków z Polski (II)

- 11.30** **Prowadzenie:** Paweł Dybel
- Salomea Kempner (1880-1943): Z Płocka przez Zurych, Wiedeń i Berlin do Warszawy. Kariera psychoanalityczki w cieniu Zagłady**
Ludger M. Hermanns (Berlin)
- Rudolf M. Loewenstein i psychoanaliza antysemityzmu**
Bernhard Bolech (Berlin)
- „To nie jest czas na świętowanie”. Listy Freuda do sióstr**
Arkadi Błatow (Berlin)
- 13.30** **Przerwa na obiad**
- Spacer śladami psychoanalizy w Berlinie z Reginą Lockot.**

Psychiatria i psychoterapia po Zagładzie

- 16.00** **Prowadzenie:** Anna Leszczyńska-Koenen
- Badania byłych więźniów Auschwitz-Birkenau w Krakowskiej Katedrze Psychiatrii**
Jacek Bomba (Kraków), Krzysztof Szwejca (Kraków)

Empatia czy „nauka”? Refleksje nad badaniami ocalałych z nazistowskiego terroru w Krakowie i w Republice Federalnej Niemiec
Siegling Schröder (Berlin)

Siła przeznaczenia. Alberta Szalita – żydowska psychoanalityczka z Warszawy w Ameryce
Ewa Kobylinska-Dehe (Frankfurt, Berlin)

18.00 Spotkanie: Duża grupa

Sobota, 8 września 2018

Życie po Zagładzie – wykłady kliniczne

09.00 Prowadzenie: Martin Teising

Psychoterapia ocalałych z Holocaustu w Polsce
Katarzyna Prot-Klinger (Warszawa), Krzysztof Szwajca (Kraków)

Wnuczka. Psychoanalityczna praca z pacjentką trzeciego pokolenia
Anna Leszczynska-Koenen (Frankfurt)

Sny jako źródło badań nad Zagładą
Barbara Engelking

11.00 Przerwa na kawę

Między pokoleniami (I)

11.30 Prowadzenie: Lilli Gast

Spadkobiercy „Skrwawionych Ziem”. Co łączy potomków polskich Żydów, Ukraińców i Niemców urodzonych po drugiej wojnie światowej?
Małgorzata Ojrzyńska (Warszawa)

Do kogo należy Zagłada? Przekształcenia pamięci o Zagładzie w społeczeństwie polskim
Agnieszka Makowiecka-Pastusiak (Warszawa)

Znaczenie paradygmatu Korczakowskiego w reaktywowaniu psychoanalizy w powojennej Polsce
Katarzyna Walewska (Warszawa)

13.30 Przerwa na obiad

Między pokoleniami (II)

15.30 Prowadzenie: Arkadi Błatow

„Możecie tu mieszkać”. Trauma przesiedlenia z dwóch perspektyw: niemieckiej i polskiej
Ewa Sobczak (Opole)

Anatomia gestu. Refleksje o ukłęknięciu Willy Brandta przed pomnikiem bohaterów getta w Warszawie
Lilli Gast (Berlin)

Obce dziedzictwo w bagażu? Podróż przez Niemcy ze wspomnieniami ocalałego z Polski
Katarina Bader (Stuttgart)

17.30 Spotkanie: Duża grupa

Pozostali współorganizatorzy konferencji:

PTPA POLSKIE
TOWARZYSTWO
PSYCHOANALITYCZNE

 INSTYTUT FILOZOFII
I SOCJOLOGII
POLSKIEJ AKADEMII NAUK

 Ministerstwo Nauki
i Szkolnictwa Wyższego

 NARODOWY PROGRAM
ROZWOJU HUMANISTYKI

Opłata:

180 PLN (do 1.08.2018. Potem: 220 PLN)
120 PLN kandydaci, studenci (po 1.08.2018: 160 PLN)

Konto Bankowe:
Donner & Reuschel
BIC: CHDBDEHHXXX IBAN: DE35 2003 0300 0118 0691 00

Dopisek:
Tagung Berlin 5055

Kontakt:

Christine Zippel (organizacja i zgłoszenia): christine.zippel@ipu-berlin.de
Ewa Kobylinska-Dehe: ewa.kobylinska@ipu-berlin.de
Paweł Dybel: pawedybel@gmail.com

Języki konferencji:

angielski, niemiecki, polski

Referenci

Bader Katarina

Prof. dr phil., Hochschule der Medien, Stuttgart, Politykoznawczyni i dziennikarka. Autorka książki „Życie po ocaleniu. Testament Jurka” (2011).

Blatow Arkadi

M.A. psycholog kliniczny, pracownik naukowy w Zakładzie Teorii i Historii Psychoanalizy IPU. Kandydat w Berlińskim Instytucie Psychoanalitycznym (DPV, IPA).

Bolech Bernhard

Dr. phil., pracownik naukowy i bibliotekarz IPU. Historyk. Najnowsza publikacja: „Psychoanalizy z Galicji w kręgu Freuda. O epistemicznej korzyści ze społecznej marginalizacji” (2018).

Bomba Jacek

Prof. dr hab.n.med., Psychiatra, psychoterapeuta, superwizor. Praca doktorska pod opieką Antoniego Kępińskiego o zaburzeniach tożsamości psychoseksualnej. Habilitacja z badań nad depresją młodzieńczą. Emerytowany kierownik Katedry Psychiatrii UJ CM.

Dybel Paweł

Prof. dr hab., filozof, Uniwersytet Pedagogiczny oraz IFiS PAN. Autor wielu książek z zakresu psychoanalizy i hermeneutyki. Ostatnio wydał: „Psychoanalytische Brocken. Philosophische Essays”, Würzburg 2016; „Mesjasz, który odszedł, Bruno Schulz i psychoanaliza” (2017).

Engelking Barbara

Prof. dr hab., z wykształcenia psycholog, kieruje Centrum Badań nad Zagładą Żydów w IFiS PAN, autorka lub współautorka kilkunastu książek o getcie warszawskim i Zagładzie Żydów.

Hermanns Ludger M.

Psychoanalityk (IPA), analityk grupowy, lekarz (medycyna psychosomatyczna), Instytut K. Abrahama w Berlinie. Wydawca prac źródłowych z historii psychoanalizy. Kierownik Archiwum Historii Psychoanalizy. Współwydawca pisma: Luzifer-Amor. Zeitschrift zur Geschichte der Psychoanalyse.

Kobylińska-Dehe Ewa

Prof. dr hab. Psychoanalityczka, kulturoznawczyni, filozofka, IPU (Berlin), FPI (IPA) Frankfurt, IFiS (Warszawa). Nowsze publikacje: „W drodze do psychoanalizy z Derridą” (2017), „Mówienie ciałem i głosy milczenia” (2017), „Jak Feniks z popiołów – o zmierzchu i odrodzeniu psychoanalizy w Polsce” (2018).

Leszczynska-Koenen Anna

Psychoanalityczka (DPV, IPA), wykładowczyni w klinice uniwersyteckiej (Moguncja), Mental Health Center (Shanghai). Publikacje: „Astma serca – wygnanie i utrata obiektu; „Rozumieć i nie rozumieć. Obcość w terapii psychoanalitycznej”; „Psychiatria po Auschwitz”.

Leder Andrzej

Prof. dr hab. w Instytucie Filozofii i Socjologii PAN. Filozof i psychoterapeuta. Nowsze publikacje: „Nauka Freuda w epoce 'Sein und Zeit'”, „Prześlona rewolucja, ćwiczenie z logiki historycznej”, „Rysa na tafli. Teoria w polu psychoanalitycznym”.

Lockot Regine

Dr. phil. Psychoanalityczka (DPG/DGPT/IPA). Od 1985 publikacje na temat historii psychoanalizy i narodowego socjalizmu oraz o psychoanalizie w DDR. Projekt: Z Freudem w Berlinie.

Makowiecka-Pastusiak Agnieszka

Lekarz psychiatra, psychoanalityczka szkoleniowa w Polskim Towarzystwie Psychoanalitycznym (IPA). Interesuje ją trauma indywidualna i zbiorowa oraz jej konsekwencje dla kolejnych pokoleń. Prowadzi praktykę psychoanalityczną w Warszawie.

Marcinów Mira

filozofka, popularyzatorka nauki. Adiunkt w Instytucie Filozofii i Socjologii Polskiej Akademii Nauk w Warszawie. Nowsze publikacje: „Historia polskiego szaleństwa” (2018), „Niezapłakana rana Narcyza” (z B. Dobroczyńskim), 2018.

Marcinowski Filip

Lekarz psychiatra, doktorant na Warszawskim Uniwersytecie Medycznym. Zainteresowania: Historia psychiatrii, ludobójstwo chorych psychicznie w Trzeciej Rzeszy. Nowsza publikacja: „Polscy uczniowie Eugena Bleulera”, 2016.

Ojrzyńska Małgorzata

psychoanalityczka szkoleniowa, superwizorka i wykładowczyni PTPa (IPA). Od 20 lat prowadzi praktykę psychoanalityczną.

Prot-Klinger Katarzyna

Prof. dr n. med. hab. Katarzyna Prot-Klinger, Uniwersytet im. M. Grzegorzewskiej w Warszawie, psychiatra, psychoterapeutka, Autorka monografii. „Życie po Zagładzie. Skutki traumy u ocalałych z Holocaustu. Świadczenia z Polski i Rumunii”.

Rüsen Jörn

Prof. Dr. habil., Senior fellow w Instytucie Kulturoznawstwa w Essen, prof. em. Uniwersytetu Witten/Herdecke. Zainteresowania badawcze: Teoria i historia nauk historycznych. Nowsze publikacje: „Kultura ma sens” (2006); (wyd.); „Perspektywy humanizmu” (2010); „Teoria nauk historycznych” (2013).

Schröder Sieglind

Dr.n. med., Psychiatra i neurolog. Psychoanalityczka DPV (IPA) w Berlinie (Instytut K. Abrahama). Psychoanalityczka szkoleniowa i superwizorka. Pracuje w klinice psychiatrycznej i w praktyce prywatnej.

Sobczak Ewa

psychoanalityczka, członek Polskiego Towarzystwa Psychoanalitycznego i IPA. Superwizorka i terapeutka szkoleniowa. Zainteresowania: Wpływ przekazu międzypokoleniowego na proces analityczny. Mieszka i praktykuje w Opolu.

Szwajca Krzysztof

Dr n. med. Krzysztof Szwajca, specjalista psychiatra, psychoterapeuta, superwizor psychoterapii, pracownik Kliniki Psychiatrii Dzieci i Młodzieży Katedry Psychiatrii UJ CM, autor i współautor wielu artykułów naukowych dot. późnych następstw traum wojennych.

Teising Martin

Prof. Dr. phil. Rektor International Psychoanalytic University Berlin. Lekarz w dziedzinie psychiatrii, psychoterapii i medycyny psychosomatycznej. Psychoanalityk szkoleniowy DPV/IPA. Były przewodniczący Niemieckiego Tow. Psychoanalitycznego, przedstawiciel Europy w Zarządzie IPA.

Szymaniak Karolina

Dr nauk humanistycznych, pracownik naukowy w Instytucie Studiów Judaistycznych na Uniwersytecie Wrocławskim i w ŻIH, Warszawa. Zainteresowania naukowe: nowoczesna literatura jidysz, gender studies. Opracowała i przetłumaczyła pisma z getta warszawskiego Racheli Auerbach (2015)

Walewska Katarzyna

Dr nauk humanistycznych, psychoanalityk IPA, szkoleniowa psychoanalityczka dorosłych, dzieci i młodzieży PTPa, członek Paryskiego Towarzystwa Psychoanalitycznego, założycielka Instytutu Psychoanalizy i Psychoterapii, Liczne publikacje m.in.: „Rola teorii w procesie analitycznym” (2011).
